

Ý NGHĨA QUỐC TẾ CỦA CÁCH MẠNG THÁNG TÁM NĂM 1945

★ PGS, TS ĐÌNH QUANG HẢI

Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam

● **Tóm tắt:** Bài viết khẳng định Cách mạng Tháng Tám năm 1945 là bước ngoặt vĩ đại, chấm dứt ách thống trị của thực dân, phong kiến, lập nên Nhà nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa và mở ra kỷ nguyên độc lập, tự do, tiến lên chủ nghĩa xã hội trên đất nước ta. Bài viết cũng phản bác các quan điểm sai trái của một số học giả nước ngoài nhận định về tính chất, quy mô và thời cơ của Cách mạng Tháng Tám. Khẳng định Cách mạng Tháng Tám mang ý nghĩa quốc tế sâu sắc, cổ vũ phong trào giải phóng dân tộc ở châu Á, châu Phi, Mỹ Latinh, góp phần làm tan rã hệ thống thuộc địa của chủ nghĩa thực dân trên toàn thế giới. Những giá trị ấy tiếp tục được phát huy trong kỷ nguyên phát triển mới của dân tộc.

● **Từ khóa:** Cách mạng Tháng Tám năm 1945; ý nghĩa quốc tế.

1. Một số ý kiến đánh giá về Cách mạng Tháng Tám năm 1945

80 năm đã đi qua từ những ngày mùa Thu tháng Tám lịch sử, trên đất nước ta, suốt từ Bắc chí Nam, toàn thể dân tộc Việt Nam, dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Đông Dương, đã nhất tề nổi dậy như những lớp sóng trào dâng, với khí thế “xông lên chọc trời” đã làm nên thắng lợi vĩ đại của cuộc Cách mạng Tháng Tám năm 1945. Đây là sự kiện lịch sử trọng đại, một dấu mốc vàng trong tiến trình lịch sử dựng nước và giữ nước của dân tộc Việt Nam.

Cách mạng Tháng Tám năm 1945 là một trong những “chiến công hiển hách và thắng lợi có ý nghĩa lịch sử và thời đại của dân tộc Việt Nam”⁽¹⁾ trong thế kỷ XX, đã đập tan xiềng xích nô lệ và ách áp bức, bóc lột của chủ nghĩa thực dân, phát xít Pháp - Nhật hơn 80 năm và chế độ quân chủ phong kiến tồn tại ở nước ta

hơn 1000 năm, giành độc lập cho dân tộc và lập nên Nhà nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa, Nhà nước dân chủ nhân dân đầu tiên ở Đông Nam châu Á, mở đầu một kỷ nguyên mới trong lịch sử dân tộc Việt Nam - kỷ nguyên độc lập, tự do và chủ nghĩa xã hội, kỷ nguyên nhân dân làm chủ đất nước và tự quyết định lấy vận mệnh của mình.

Cách mạng Tháng Tám nổ ra từ ngày 14-8-1945 và kết thúc vào ngày 28-8-1945. Ngày 2-9-1945, Chủ tịch Hồ Chí Minh thay mặt Chính phủ lâm thời đọc bản Tuyên ngôn Độc lập tại quảng trường Ba Đình (Hà Nội) tuyên bố thành lập nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa. Tuy nhiên, quá trình diễn biến để đi tới thành công của cuộc Cách mạng Tháng Tám năm 1945 không chỉ giới hạn trong khoảng thời gian 15 ngày ngắn ngủi như vậy, mà có ngọn nguồn sâu xa từ truyền thống lịch sử dân tộc và trong tiến

trình cách mạng giải phóng dân tộc của nhân dân Việt Nam dưới sự lãnh đạo của Đảng và Chủ tịch Hồ Chí Minh; đồng thời có sự quan hệ mật thiết với các sự kiện có tính chất thời đại. Thắng lợi của Cách mạng Tháng Tám năm 1945 là kết quả của ba thời kỳ vận động cách mạng rộng lớn do Đảng lãnh đạo. *Thứ nhất*, cuộc vận động cách mạng dân chủ tư sản trong năm 1930-1931, mà đỉnh cao là Xô viết Nghệ Tĩnh, là sự vùng dậy đầu tiên của quần chúng công nông sau khi Đảng Cộng sản ra đời. *Thứ hai*, cuộc vận động dân chủ sâu rộng trong những năm 1936-1939 đã động viên hàng triệu quần chúng đấu tranh chống phản động thuộc địa, chống chủ nghĩa phát xít và chiến tranh đế quốc, đòi tự do dân chủ, cải thiện dân sinh và bảo vệ hòa bình thế giới. *Thứ ba*, cuộc vận động giải phóng dân tộc của Mặt trận dân tộc thống nhất phản đế của Mặt trận Việt Minh từ cuối năm 1939 đến năm 1945, đây chính là sự chuẩn bị trực tiếp cho Cách mạng Tháng Tám năm 1945.

Ý nghĩa to lớn của Cách mạng Tháng Tám năm 1945 không chỉ ở quá trình chuẩn bị lâu dài, với quy mô lớn, làm thay đổi số phận của một dân tộc từ thân phận nô lệ trở thành người chủ của đất nước, mà còn ở tính tiên phong của nó trong việc phản ánh những mục tiêu cơ bản của thời đại là độc lập dân tộc, dân chủ và chủ nghĩa xã hội. Cuộc cách mạng đó là điển hình của cách mạng dân tộc dân chủ do giai cấp công nhân lãnh đạo. Ý nghĩa và những giá trị to lớn của Cách mạng Tháng Tám đã được khẳng định là điều không có gì phải bàn cãi.

Tuy nhiên, trước đây đã có một số nhà sử học nước ngoài cố tình phủ nhận lịch sử, thông qua các công trình nghiên cứu của mình đã có những đánh giá không đúng về Cách mạng Tháng Tám năm 1945 ở Việt Nam. Tiêu biểu trong số họ là

nhà sử học người Mỹ Bécna Fan (Bernard Fall)⁽²⁾ tác giả cuốn “*Le Viet Minh*” xuất bản năm 1960, trong đoạn viết về Cách mạng Tháng Tám, Bécna Fan cho rằng: “về mặt quân sự, cuộc Cách mạng Tháng Tám không có gì đáng kể ngoài trận đánh ở Tam Đảo”. Nhận xét về nhận định không đúng của Bécna Fan, Giáo sư, Viện sĩ Trần Huy Liệu đã phê phán rằng: “ý kiến trên đây chẳng phải chỉ là ý kiến riêng của Bécna Fan. Nếu người nào nhìn cuộc Cách mạng Tháng Tám không phải bằng con mắt chính trị sáng suốt thì không thể đánh giá được cuộc Cách mạng Tháng Tám, không thể thấy được yếu tố quyết định thắng lợi của cuộc Cách mạng Tháng Tám”⁽³⁾.

Theo GS, VS Trần Huy Liệu, thắng lợi của Cách mạng Tháng Tám năm 1945 là kết quả của quá trình chuẩn bị lâu dài, là sự lãnh đạo tài tình, sáng suốt của Đảng và Chủ tịch Hồ Chí Minh. Thắng lợi đó là: “cuộc chuẩn bị Tổng khởi nghĩa được tiến hành từ lâu, nghĩa là từ sau Hội nghị Trung ương 8 (tháng 5-1941) của Đảng Cộng sản Đông Dương và được xúc tiến từ sau ngày Nhật đánh đổ Pháp 9-3-1945. Vấn đề đặt ra cho cuộc khởi nghĩa lúc ấy là vấn đề thời cơ, chọn lựa thời cơ và tranh thủ thời cơ. Những người mà ôm một quan niệm “tĩnh” và dốt về duy vật biện chứng thì chỉ thấy rằng lực lượng so sánh giữa ta và địch”⁽⁴⁾.

Không chỉ riêng Bécna Fan, một số nhà sử học nước ngoài khác cũng đã có những đánh giá sai lầm về thắng lợi của Cách mạng Tháng Tám, họ cho rằng: “đó là sự ăn may”, rằng ở đó có một “khoảng trống quyền lực”, và rằng “những người cộng sản đã cướp công của những người quốc gia”. Phê phán một cách mạnh mẽ những quan điểm không đúng với sự thật lịch sử của các nhà sử học đó, TS Đinh Trần Dương viết: “Các học giả tư sản ấy đã

không nghiên cứu đầy đủ thái độ của đại đa số nhân dân đối với Đảng Cộng sản, vai trò và đóng góp to lớn của họ đã làm nên cuộc Cách mạng Tháng Tám. Cách mạng Tháng Tám không chỉ bất ngờ mà còn trái với ý muốn của Anh, Mỹ, Tưởng. Còn đối với thực dân Pháp, thái độ rất rõ ràng: không thừa nhận bất kỳ một kiểu độc lập nào của người Việt Nam cả. Và lại, cuộc Cách mạng Tháng Tám ở Việt Nam chỉ mới là đòn đánh đầu tiên vào khâu yếu nhất của chủ nghĩa đế quốc, là kết quả của việc tháo gỡ những mâu thuẫn gay gắt nhất vừa có tính chất dân tộc, tính chất khu vực và tính chất quốc tế. Cuộc cách mạng ấy lại nổ ra trong thời điểm thế giới bước vào một giai đoạn mới của sự phân cực chạy đua vũ trang quyết liệt. Khung cảnh Việt Nam lúc bấy giờ đã tạo ra những cách xem xét khác nhau đối với cuộc Cách mạng Tháng Tám”⁽⁵⁾.

Trong tác phẩm *Lịch sử Việt Nam từ năm 1940 đến năm 1952*, nhà sử học Pháp Philippe Devillers cũng đưa ra nhận định: Cách mạng thành công “nhanh chóng đến mức làm cho người ta sửng sò”⁽⁶⁾; hoặc nhà sử học người Na Uy Stein Tonnesson cũng viết trong cuốn *Cách mạng Việt Nam 1945, Rudoven, Hồ Chí Minh và Đờ Gôn trong Chiến tranh Thế giới* (The Vietnamese Revolution of 1945, Roosevelt, Ho Chi Minh and De Gaulle in a World at war)⁽⁷⁾ rằng: “Cuộc cách mạng đã thành công dễ dàng đến thế”⁽⁸⁾ và “Do việc tạo nên thế thắng nên quân Đồng minh đã dọn đường để Việt Minh nắm được chính quyền”⁽⁹⁾. Đánh giá về những nhận định sai lầm về thời gian bắt đầu và kết thúc của Cách mạng Tháng Tám của Philippe Devillers và Stein Tonnesson, PGS Bùi Đình Thanh cho rằng: “Cần xem xét cuộc Cách mạng Tháng Tám trong bối cảnh lịch sử của Chiến tranh thế giới thứ hai trên chiến trường

châu Á - Thái Bình Dương. Thắng lợi của Cách mạng Tháng Tám là kết quả của sự đấu trí và đấu lực giữa năm tác nhân chính (nhân dân và Đảng Cộng sản Việt Nam, Pháp, Nhật, Trung Quốc và Mỹ) trong quá trình của cuộc vận động lịch sử nói trên”⁽¹⁰⁾.

Như vậy, có thể khẳng định rằng, Cách mạng Tháng Tám năm 1945 là kết quả của quá trình chuẩn bị lâu dài, tuy chỉ diễn ra trong thời gian ngắn và ít hy sinh, tổn thất, chính là nhờ sự lãnh đạo nhạy bén, sáng tạo của Đảng và Chủ tịch Hồ Chí Minh trong việc đánh giá đúng tình hình thế giới và trong nước, dự đoán thời cơ, chủ động nắm bắt thời cơ, đề ra khẩu hiệu đấu tranh đúng đắn, đoàn kết toàn dân tộc tiến hành Tổng khởi nghĩa bằng phương pháp đấu tranh phù hợp nên đã giành được thắng lợi.

2. Ý nghĩa quốc tế của Cách mạng Tháng Tám năm 1945

Cách mạng Tháng Tám năm 1945 thắng lợi không chỉ có ý nghĩa lịch sử và thời đại đối với cách mạng Việt Nam, mà còn có ý nghĩa quốc tế to lớn trên các nội dung sau:

Trước hết, cần nghiên cứu bối cảnh lịch sử diễn ra Cách mạng Tháng Tám. Đó là lúc cuộc chiến tranh thế giới ở châu Á - Thái Bình Dương đi vào kết thúc. Thế giới và châu Á đã bước vào ngưỡng cửa của thời kỳ hòa bình, hậu chiến tranh và rồi thế giới bắt đầu chuyển sang thời kỳ chiến tranh lạnh kéo dài cho đến năm 1991 mới chấm dứt. Cách mạng Tháng Tám năm 1945 nổ ra ở Việt Nam, một xứ thuộc địa của thực dân Pháp, không tách rời hệ thống cách mạng thế giới tại các nước tư bản cũng như tại các nước thuộc địa phụ thuộc⁽¹¹⁾.

Điều đặc biệt là Cách mạng Tháng Tám năm 1945 tiêu biểu cho cuộc cách mạng giải phóng dân tộc từ sau Cách mạng Tháng Mười Nga và sau Chiến tranh thế giới thứ hai tại các

nước thuộc địa. Đặc biệt hơn nữa, Cách mạng Tháng Tám ở Việt Nam không chỉ là cuộc cách mạng giải phóng dân tộc mà còn là cuộc cách mạng do giai cấp công nhân lãnh đạo, thuộc phạm trù cách mạng XHCN. Khác với các cuộc cách mạng nổ ra ở một số nước châu Á và ở khu vực Mỹ - Latinh. Ở đó, các cuộc cách mạng đã không gắn cách mạng giải phóng dân tộc với cách mạng dân chủ nhân dân nên không triệt để và bị biến chất rất nhanh. Nguyên nhân là cách mạng không do giai cấp công nhân mà đại diện là Đảng Cộng sản lãnh đạo, mà do giai cấp tư sản lãnh đạo. Do đó, tính chất triệt để cách mạng của Cách mạng Tháng Tám năm 1945 ở Việt Nam là sau khi giành được thắng lợi, chính quyền đã về tay nhân dân, nhưng đó mới chỉ là kết thúc một giai đoạn cách mạng mà tiếp tục mở ra một giai đoạn mới của cách mạng, đó là xây dựng chính quyền dân chủ nhân dân và tiến lên cách mạng XHCN.

Tại một số nước Đông Nam Á, cùng trong hoàn cảnh chung của tình hình thế giới và khu vực, cùng có chung yêu cầu giành độc lập, nhưng đường lối lãnh đạo của Đảng Cộng sản ở đó đã có những sai lầm và không đoàn kết được toàn dân tộc nên cách mạng không triệt để, cụ thể: “Đảng Cộng sản Indonesia tuy có được uy tín trong quần chúng ngay từ khi mới ra đời, nhưng trong quá trình hoạt động đã mắc phải những sai lầm nghiêm trọng như xa rời quần chúng, không tập hợp, đoàn kết được nhân dân. Vì thế ngọn cờ cách mạng, trong những giờ phút quyết định lại do giai cấp tư sản dân tộc nắm giữ. Đảng Cộng sản Malaysia, sau khi Nhật đầu hàng Đồng minh, cũng đã phát động quần chúng nhân dân nổi dậy giải phóng phần lớn lãnh thổ, nhưng đến tháng 11-1945, bị quân Anh đàn áp, đặt lại ách thống trị”⁽¹²⁾.

Ở Trung Quốc, “Sự tan rã của đạo quân Quan Đông trước sức tấn công của quân đội Liên Xô đã góp phần buộc Nhật Bản phải đầu hàng vô điều kiện. Mặc dù sau đó quân đội Liên Xô đã bàn giao toàn bộ khối lượng vũ khí và phương tiện chiến tranh lớn thu được cho Hồng quân Trung Quốc, nhưng cách mạng Trung Quốc phải mất thêm bốn năm nữa mới giành được thắng lợi (10-1949)”.

Như vậy, chỉ có Cách mạng Tháng Tám năm 1945 ở Việt Nam giành được thắng lợi trọn vẹn do có đường lối cứu nước đúng đắn, nhất quán theo khuynh hướng vô sản, dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản đã đoàn kết được toàn dân tộc đứng lên tiến hành Tổng khởi giành chính quyền. Thực tiễn cho thấy: “Đảng Cộng sản Việt Nam bộc lộ một năng lực lãnh đạo, tổ chức và tập hợp được quần chúng đấu tranh giành chính quyền trong thời điểm Tháng Tám năm 1945, mà không phải Đảng Cộng sản nào ở khu vực cũng làm được”⁽¹³⁾.

Thứ hai, Cách mạng Tháng Tám thành công đã làm vô hiệu hóa quyết định về Đông Dương của các nước lớn tại Hội nghị Potsdam.

Cách mạng Tháng Tám năm 1945 thành công và thành lập nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa vào ngày 2-9-1945 trong thời điểm Chiến tranh thế giới thứ hai kết thúc đã trái với ý đồ của các nước lớn trong Đồng minh phương Tây đối với Đông Dương sau chiến tranh.

Như chúng ta đã biết, tuy Mỹ và Liên Xô có sự khác nhau về động cơ và chủ trương trong vấn đề giải pháp cho Đông Dương sau khi Chiến tranh thế giới thứ hai kết thúc, nhưng cả hai cường quốc cùng thống nhất với nhau là không để Pháp quay lại thống trị Đông Dương. Ngược lại, lập trường của Chính phủ Anh và phái De Gaulle tuyên bố “giải phóng Đông Dương” sau đó lập “Ủy ban hành động giải

phóng Đông Dương”. Trong bối cảnh đó đã diễn ra Hội nghị Potsdam từ ngày 17-7 đến ngày 2-8-1945 giữa những người đứng đầu 3 cường quốc Liên Xô, Mỹ và Anh là: Tổng Bí thư Đảng Cộng sản Liên Xô Joseph Stalin, Thủ tướng Anh Winston Churchill, Tổng thống Mỹ Harry S. Truman. Hội nghị quyết định chia Đông Dương làm hai phần Bắc Đông Dương và Nam Đông Dương để quân đội của Anh và quân đội của Tưởng Giới Thạch vào tiếp quản sự đầu hàng của quân Nhật. Quyết định này mang tính chất nửa vời vì không thật rõ ràng quy chế cho Đông Dương sau chiến tranh sẽ được độc lập hoàn toàn hay chịu sự thác quản quốc tế, hoặc giao lại cho Pháp thống trị như trước, mà: “Đó là thỏa hiệp có tính tạm thời và chứa đựng nhiều sự khác nhau. Nhất là giữa Mỹ - Tưởng với Anh - Pháp và giữa Liên Xô với Anh - Mỹ”⁽¹⁴⁾.

Trên thực tế lịch sử diễn ra sau đó đã cho thấy quyết định của Hội nghị Potsdam về Đông Dương là không phù hợp với diễn biến tình hình Đông Dương và khu vực châu Á, Đông Nam Á lúc đó. Cuộc Tổng khởi nghĩa Tháng Tám năm 1945 đã nổ ra và giành được thắng lợi. Ngày 2-9-1945, Chủ tịch Hồ Chí Minh đọc Tuyên ngôn Độc lập tại Quảng trường Ba Đình lịch sử, tuyên bố trước toàn thế giới về sự ra đời Nhà nước Việt Nam độc lập. Tuyên ngôn Độc lập khẳng định: “Nước Việt Nam có quyền hưởng tự do và độc lập, và sự thật đã thành một nước tự do độc lập. Toàn thể dân tộc Việt Nam quyết đem tất cả tinh thần và lực lượng, tính mạng và của cải để giữ vững quyền tự do, độc lập ấy”⁽¹⁵⁾.

Như vậy, Cách mạng Tháng Tám đã giành thắng lợi đúng thời cơ khi Nhật vừa đầu hàng Đồng minh, bộ máy chính quyền thân Nhật của Trần Trọng Kim đã rệu rã và quan trọng hơn là quyết định của Hội nghị Potsdam chưa kịp

triển khai, quân đội Anh và quân đội của Tưởng Giới Thạch chưa vào nước ta. Chúng ta đã tạo nên thế hợp pháp, chính nghĩa của Chính phủ lâm thời khi đón tiếp quân Đồng minh vào giải giáp quân đội Nhật trên tư thế của người chủ đất nước. Điều đó cho thấy, Cách mạng Tháng Tám thành công, Nhà nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa ra đời là phù hợp với xu thế chung, phù hợp với nguyên tắc tôn trọng quyền bình đẳng, quyền dân tộc tự quyết, quyền tự do của các quốc gia, dân tộc, nhất là các nước nhỏ đã tham gia vào cuộc chiến tranh chống chủ nghĩa phát xít mà các nước Đồng minh đã cam kết trong Hiến chương Đại Tây Dương. Cách mạng Tháng Tám có ý nghĩa quốc tế sâu sắc, khẳng định: “Việt Nam - một nước thuộc địa nhỏ bé, lạc hậu, giành được nền tự do vào thời điểm chiến tranh thế giới kết thúc đã trở thành một biểu tượng chẳng những về lòng quả cảm cách mạng mà còn được ghi nhận như là bước mở đầu cuộc tiến công trực diện phá vỡ hệ thống thuộc địa của chủ nghĩa thực dân Pháp trên toàn cầu”⁽¹⁶⁾.

Thứ ba, ngay sau thắng lợi của Cách mạng Tháng Tám năm 1945 ở Việt Nam, nhân dân nhiều nước châu Á và châu Phi đã nổi dậy đấu tranh chống ách áp bức bóc lột của thực dân, giành độc lập dân tộc, tiêu biểu như: phong trào đấu tranh cách mạng ở Lào, Indônêxia, Ấn Độ, Trung Quốc, Syria, Lybăng... đã giành được thắng lợi; đặc biệt là sau thất bại của thực dân Pháp ở Việt Nam (năm 1954), đã có nhiều nước ở châu Phi như Algieria, Madagatxca... đã theo gương Việt Nam nổi dậy đấu tranh giải phóng dân tộc, thoát khỏi ách thống trị của chủ nghĩa thực dân, chấm dứt sự thống trị tàn bạo của chủ nghĩa thực dân cũ.

Thắng lợi của Cách mạng Tháng Tám năm 1945 ở Việt Nam đã giáng một đòn nặng nề

vào hệ thống thuộc địa của chủ nghĩa đế quốc ở châu Á, góp phần quan trọng làm tan rã chủ nghĩa thực dân cũ trên phạm vi toàn thế giới, khích lệ mạnh mẽ cuộc đấu tranh của các dân tộc bị áp bức, chống ách nô dịch của chủ nghĩa đế quốc, vì độc lập dân tộc, dân chủ và chủ nghĩa xã hội. Cách mạng Tháng Tám thắng lợi đã mở đường cho cách mạng ở các nước thuộc địa và phụ thuộc dưới sự lãnh đạo của giai cấp công nhân, đến khi hội đủ các điều kiện thuận lợi sẽ giành được thắng lợi trước khi cách mạng vô sản ở chính quốc thành công. Chủ tịch Hồ Chí Minh đánh giá: “Chẳng những giai cấp lao động và nhân dân Việt Nam ta có thể tự hào, mà giai cấp lao động và những dân tộc bị áp bức nơi khác cũng có thể tự hào rằng: lần này là lần đầu tiên trong lịch sử cách mạng của các dân tộc thuộc địa và nửa thuộc địa, *một Đảng mới 15 tuổi đã lãnh đạo cách mạng thành công, đã nắm chính quyền toàn quốc*”.

Sau thắng lợi của Cách mạng Tháng Tám năm 1945, dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam, nhân dân Việt Nam tiếp tục làm nên những kỳ tích trên con đường đấu tranh để bảo vệ độc lập tự do, đặc biệt là chiến thắng Điện Biên Phủ (năm 1954) “lừng lẫy năm châu chấn động địa cầu”, kết thúc thắng lợi cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp xâm lược. Đúng như lời phát biểu của Ferhat Abbas, Chủ tịch đầu tiên của Chính phủ Algeria (GPRA): “Điện Biên Phủ không chỉ là một chiến thắng quân sự. Trận đánh này còn là một biểu tượng, nó là “Valmy” của các dân tộc thuộc địa. Đó là sự khẳng định của người châu Á và châu Phi trước người châu Âu. Đó là sự khẳng định quyền con người trên quy mô thế giới. Tại Điện Biên Phủ, Pháp đã mất đi tính hợp thức duy nhất của sự hiện diện của nó, tức là quyền của kẻ mạnh nhất”⁽¹⁷⁾. Và tiếp

sau nữa là Đại thắng mùa Xuân năm 1975, giải phóng hoàn toàn miền Nam, thống nhất đất nước, kết thúc thắng lợi cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước của nhân dân Việt Nam, các nước Mỹ - Latinh và các nước còn lại ở châu Phi cũng đã noi gương Việt Nam để làm nên thắng lợi trong sự nghiệp giải phóng dân tộc, đem lại tự do, độc lập, hòa bình cho dân tộc mình và toàn thể các dân tộc bị áp bức trên thế giới.

3. Kết luận

Cách mạng Tháng Tám năm 1945 là dấu mốc vàng son trong lịch sử đấu tranh cách mạng của nhân dân Việt Nam, là sự kiện lịch sử có tầm vóc thời đại và ý nghĩa quốc tế sâu sắc. Cuộc Tổng khởi nghĩa Tháng Tám năm 1945 là sự vùng dậy của toàn thể dân tộc Việt Nam dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản và Chủ tịch Hồ Chí Minh, đã lật đổ ách thống trị tàn bạo của chủ nghĩa đế quốc, thực dân và tay sai, thành lập Nhà nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa - Nhà nước dân chủ nhân dân đầu tiên ở Đông Nam châu Á.

Cách mạng Tháng Tám năm 1945 không chỉ có giá trị và ý nghĩa lịch sử đối với cách mạng Việt Nam, mà còn có ý nghĩa quốc tế rất to lớn. Cách mạng Tháng Tám năm 1945 là một sự kiện trọng đại của phong trào đấu tranh giải phóng dân tộc trên thế giới trong thế kỷ XX, đã phá tan một khâu yếu nhất, quan trọng nhất của hệ thống thuộc địa của chủ nghĩa thực dân, qua đó góp phần thúc đẩy sự tan rã nhanh chóng của hệ thống thuộc địa, mở đầu cho quá trình sụp đổ hoàn toàn của chủ nghĩa thực dân cũ trên phạm vi toàn thế giới.

Thắng lợi của Cách mạng Tháng Tám năm 1945 đã, đang và sẽ tiếp tục được phát huy trong sự nghiệp xây dựng, bảo vệ và phát triển đất nước. Trong bối cảnh tình hình thế giới,

khu vực và trong nước hiện nay có những chuyển biến mạnh mẽ. Việt Nam đứng trước những cơ hội thuận lợi mới và cả những khó khăn, thách thức mới. Bối cảnh tình hình mới đặt ra yêu cầu Việt Nam tiếp tục sự nghiệp đổi mới, đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế, Đảng ta và nhân dân ta không xa rời mục tiêu lý tưởng và bước tiếp trên con đường tươi sáng mà Chủ tịch Hồ Chí Minh đã xác định cho cách mạng Việt Nam. Trong những thập niên đầu của thế kỷ XXI, Việt Nam đang không ngừng phát triển ngày càng lớn mạnh, uy tín và vị thế của Việt Nam trên thế giới được nâng cao chưa từng thấy, sẵn sàng bước vào kỷ nguyên mới của dân tộc - kỷ nguyên phát triển giàu mạnh và thịnh vượng □

Ngày nhận bài: 25-7-2025; Ngày bình duyệt: 22-8-2025; Ngày duyệt đăng: 28-8-2025

Email tác giả: dinhquanghai@gmail.com

(1) ĐCSVN: *Văn kiện Đảng Toàn tập*, t.60, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2016, tr.118.

(2) Bernard Fall là một nhà sử học người Mỹ có bố là người Mỹ mẹ là người Pháp, ông lấy quốc tịch Mỹ.

(3), (4) Trần Huy Liệu: *Cách mạng Tháng Tám thắng lợi, chủ yếu là về chính trị*. Bản đánh máy.TL số 74, phòng Trần Huy Liệu, tài liệu lưu tại Thư viện Viện Sử học.

(5) Đinh Trần Dương: *Cách mạng Tháng Tám ở Việt Nam một khuynh hướng phát triển của phong trào giải phóng dân tộc trên thế giới*, trong Kỷ yếu hội thảo khoa học Kỷ niệm 55 năm Cách mạng Tháng Tám và Quốc khánh 2-9 (1945-2000), Nxb Đại học Quốc gia, Hà Nội, 2001, tr.63-64.

(6) Philippe Devillers: *Histoire du Vietnam de 1940 à 1952*. Editions du Seuil, Paris, 1952.

(7) Stein Tønnesson: *The Vietnamese Revolution of 1945, Roosevelt, Ho Chi Minh and De Gaulle in a World at war*. Sage Publications-1991, London, New Bury Park-New Delhi.

(8), (10) Dẫn theo Bùi Đình Thanh: *Cách mạng Tháng Tám - Bối cảnh lịch sử và nguyên nhân thắng lợi*. Trong cuốn “Cách mạng tháng Tám một sự kiện vĩ đại của thế kỷ XX”, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2005, tr.67, 67-68.

(9) Stein Tønnesson: *The Vietnamese Revolution of 1945, Roosevelt, Ho Chi Minh and De Gaulle in a World at war*. Sage Publications -1991, London, New Bury Park-New Delhi. p.96.

(11) Thuộc địa của Pháp ở châu Á có 450.000 km², châu Phi có 3.541.000 km², châu Mỹ có 108.000 km², châu Úc có 21.600 km², tổng cộng là 4.120.000 km². Dân số ở các thuộc địa Pháp đông hơn số dân nước Pháp 16.600.000 người. Dẫn theo Đinh Trần Dương: *Cách mạng Tháng Tám ở Việt Nam một khuynh hướng phát triển của phong trào giải phóng dân tộc trên thế giới*, Sđd.

(12), (13) Dẫn theo Ngô Minh Oanh: “*Tháng Tám năm 1945 - từ châu Á nhìn về Việt Nam*”. Trong cuốn Vũ Dương Ninh (chủ biên): *Việt Nam trong thế giới đang đổi thay*, Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội, 2017, tr.90, 90.

(14), (16) Nguyễn Phúc Luận (chủ biên): *Ngoại giao Việt Nam hiện đại vì sự nghiệp giành độc lập, tự do (1945-1975)*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2001, tr.27, 32.

(15) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, t.4, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000, tr.4.

(17) Guerre et révolution d Algérie. La nuit coloniale (Chiến tranh và cách mạng Algérie. Đêm thuộc địa), Paris , Julliard, 1962. Dẫn theo Alain Ruscio: *Hồ Chí Minh những bài viết và những cuộc đấu tranh* (Người dịch Nguyễn Đức Truyền; người hiệu đính: Lê Trung Dũng), Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2020, tr.418.